

Олійник Д.О.,
аспірант кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЛАТЕНТНІСТЬ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНИХ ПРОЦЕДУР

Ключові слова: корупційні злочини, митниці, латентність.

Keywords: corruption crimes, customs, latency.

Анотація. Наведено результати експертного оцінювання рівня латентності корупційних злочинів, що вчиняються при здійсненні митних процедур. З'ясовано причини неповного виявлення та реєстрації цих злочинів.

Abstract. The results of expert evaluation of the level of latency of corruption crimes committed during customs procedures are given. The reasons of incomplete detection and registration of these crimes are revealed.

У кримінології латентними злочинами прийнято вважати фактично вчиненні, проте не виявлені і незареєстровані або виявлені і незареєстровані в установленому порядку протиправні діяння [1, с. 75-76]. Як зазначає В. Ф. Оболенцев, вимірювання рівня латентності можна здійснювати шляхом визначення середнього відсотку латентних злочинів стосовно виявлених, або кратного співвідношення між кількістю зареєстрованих і латентних злочинів. За даними його дослідження латентність одержання хабара становить 69% від кількості зареєстрованих злочинів. Значення цього показника не виходить за межі середньолатентних злочинів, відповідно до класифікації автора [2, с. 56, 58, 73].

Група науковців під керівництвом С. М. Іншакова розробила класифікацію злочинів за величиною коефіцієнта їх латентності в межах інтервалів з нижньою і верхньою межею, а саме: низьколатентні злочини (коефіцієнт латентності від 1 до 2; середньолатентні (коефіцієнт латентності більше 2, але не більше 20; високолатентні (коефіцієнт латентності більше 20, але не більше 50; особливо високолатентні (коефіцієнт латентності вище 50) [3, с. 58]. Наведена класифікація ступеня латентності злочинів заслуговує на увагу, оскільки оцінювання рівня

латентності проводиться в межах заданих інтервалів цифрових значень коефіцієнтів. Це полегшує роботу дослідників і підвищує точність вимірювання. Використовування наведеної шкали латентності фаховими експертами з числа правоохоронних органів може дати більш-менш надійні результати. Зазначена методика була використана при експертному опитуванні, в якому прийняло участь 374 працівників спеціальних оперативних підрозділів СБУ, внутрішньої безпеки ДФС, детективи територіальних управлінь НАБУ, оперативні працівники управлінь захисту економіки головних управлінь Національної поліції України в областях, а також слідчі і прокурори обласних прокуратур.

Як показало авторське експертне опитування, близько половини працівників правоохоронних органів (48,2%), уповноважених на викриття і розслідування зазначеної категорії корупційних злочинів вважають їх середньолатентними. У кратному відношенні це означає, що на 1 зареєстрований злочин припадає від 3 до 20 незареєстрованих. Понад кожен четвертий експерт (23,7%) відніс ці злочини до високолатентних, тобто реєструється 1 злочин при фактично вчинених від 21 до 50. Майже кожен п'ятий опитаний (17,1%) заявив про особливу латентність досліджуваних злочинів, а саме: на 1 зареєстрований припадає понад 50 фактично вчинених злочинів. Сумарно частка експертів які оцінили корупційні злочини, що вчиняються при здійсненні митних процедур як високолатентні та особливолатентні становить 40,8%. І лише кожен десятий експерт (11,0%) вважає, що реєструється один злочин із двох-трьох фактично вчинених.

Серед причин не виявлення та не реєстрації корупційних злочинів називаються такі: незацікавленість суб'єктів надання неправомірної вигоди у повідомленні про вчинений корупційний злочин – 42,7%; злочинний професіоналізм та обережність митників-корупціонерів, приховування документальних слідів корупційного злочину – 22,2%; обмежений доступ до зони митного контролю (відсутність свідків і очевидців злочину) – 18,1%; вчинення корупційних злочинів з метою приховування господарських злочинів суб'єктів ЗЕД, в яких посадові особи митних органів виступають співучасниками – 7,9%; приховування корупційних злочинів підрозділами внутрішньої безпеки ДФС – 6,4%; перешкоджання викриттю і реєстрації цих злочинів з боку керівників територіальних органів ДФС – 2,7%.

Насамперед заслуговує на увагу низька заявницька активність суб'єктів, які під час проходження митних процедур надають до корупційних практик. Є підстави вважати про існування взаємовигідного інтересу надавачів і одержувачів неправомірної вигоди, покладеного в предмет попередньої домовленості. Значна частина корупційних практик на митницях базується на корупційній угоді між стороною, що проходить митні процедури і стороною, що здійснює митні процедури [4, с. 285]. Предметом угоди є надання її оплата корупційних послуг на конкретних умовах. Саме впевненість в отриманні послуг після неофіційного платежу породжує незацікавленість повідомляти про корупційний злочин, пов'язаний з наданням неправомірної вигоди посадові особі митного органу. Так звані неофіційні платежі на митницях завжди забезпечують потрібний результат, що підтверджено міжнародним дослідженням «Корупція та регулювання підприємницької діяльності в Україні: митні процедури та транспортування товарів (2007-2009 рр)», згідно з яким 83% надавачів неправомірної вигоди одержали корупційні послуги у повному обсязі [5, с. 22].

Тісно пов'язаною з першою причиною не виявлення і не реєстрації досліджуваних корупційних злочинів є кримінальний професіоналізм митників-корупціонерів. Останній виявляється у володінні прийомом та навичками одержання неправомірної вигоди у різні способи, вживанні заходів конспірації, знищенні документальних слідів злочинів, встановленні корупційних зв'язків з вищестоящими керівниками та працівниками оперативних підрозділів, уповноважених на виявлення таких злочинів.

Режимність роботи пунктів пропуску через митний кордон створює ідеальну обстановку для вчинення корупційних злочинів на території зони митного контролю в умовах неочевидності. Тут декларант залишається сам на сам з посадовою особою митного органу, яка виконує митні формальності і приймає рішення щодо митного оподаткування, дозволу або заборони на переміщення товарів на митну територію України та за її межі. Присутність третіх осіб, які могли би виступити свідками або очевидцями злочину виключається. Обмежений доступ до зони митного контролю ускладнює документування події злочину, збирання доказів про вину посадових осіб і створює хибне враження у потерпілих про безперспективність звернення до правоохоронних органів.

На рівень латентності даної категорії корупційних злочинів також впливає приховування через корупційні злочини фактичної співучасті посадових осіб митних органів (в ролі виконавців

або пособників) у вчиненні злочинів, пов'язаних з переміщенням товарів через митний кордон, у тому числі вчинених членами організованих злочинних груп і злочинних організацій. Йдеться про корупційне прикриття транскордонної або транснаціональної злочинної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Головкін, Б. М. Поняття латентної жертви злочину у віктимології / Б. М. Головкін // Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні : матеріали "круглого столу" в рамках VII Всеукр. фестивалю науки 25 квіт. 2013 р. : 20 років НАПрН України. – Харків, 2013. – С. 74–77.

2. Оболенцев, В.Ф. Латентна злочинність: проблеми теорії та практики попередження. – Харків: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 128с.

3. Иншаков, С.М. Исследование преступности. Проблемы методики и методологии : монография. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 335 с.

4. Головкін, Б. М. Поняття корупційної злочинності в митній сфері / Б. М. Головкін // Традиції та новації юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2017 р.). До 20-річчя Нац. ун-ту «Одес. юрид. акад.» та 170-річчя Одес. шк. права : у 2 т. – Одеса, 2017. – Т. 2. – С. 285–287.

5. Корупція та регулювання підприємницької діяльності в Україні: митні процедури та транспортування товарів// Порівняльний аналіз нац. досліджень 2007-2009 рр. для Порогової програми корпорації «Виклики тисячоліття» (МСС): Звіт за результатами соціологічних досліджень. – Київ: Дослідницька компанія InMind, 2009. – 44 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман,
проф. Б. М. Головкін,
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

**Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
3-68 кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.**

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017